

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra ROSKILDE-SAGA

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 669.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig02val-shoot-idm139691378580320.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Vel kan det med Rette siges, at det ganske Lutherske Tidsrum er Borgertiden, eftersom det allevegne var Kiøbstædernes Indbyggere, der først annammede og fastest holdt paa Guds Ord, men ret øiensynlig begynder dog den danske Borgertid først med 1660, thi fra den Time var det borgerlige Slægter, som med Kongen styrede Landet og gave Staten sin Skikkelse. Anderledes have mange dømt, fordi de saae de høie Embeder beklædte mest af Mænd med adelige Navne, men det er vel at mærke, at de, som forordne, regiere meer end de, som føre Ordet eller Tegnet, ei heller at forgjætte, at Borgere, som adles med deres hele Æt, for Saga blive ved at være Borgere, og naar Saadant agtes, maa al Tvist bortfalde, om hvilken Stand der i det Tidsrum var den ypperste. Egenlig var det tilvisse Præstestanden, thi fra den udginge som Børn eller Fostersønner de fleste ypperlige Mænd, men den var kun igjen Borgerstandens Hoved, eftersom de fleste Præsteslægter have deres Rod i Kiøbstædhuse. Sligt saaes i en Lignelse ret aabenbart paa Sjællands Biskop, Jesper Brochmand, som sad i Fjerde Christians og Tredie Frederiks første Dage. Han var en Søn af Rasmus Søvreinsen Brochmand, Borgemester udi Kiøge, han var den lærde Holgers synderlig gode Ven, og sørgede, som han, ret faderlig for Efterslægten, saa det er Lyst at sammenligne den præstelige Skole i hans Bispegaard med Rosenholms den adelige. Af Holgers Skole udgik vel neppe een Adelsmand, som gjorde Danmark ret aabenbarlig Gavn og Ære, men af Jespers udgik tvende Mænd, hvis Navne seent kan glemmes, den Ene var Øversten Hans Friis, som i den svenske Feide holdt ei alene mandeligen Skjoldet over Jylland, men sankede og øvede de jyske Svende, som ved Nyborg lavede det varme Bad til Svensken*). Den Anden var Peder Griffenfeld, hvis Greb i Statens Hjul, som Hver maa vide, har virket synlig paa dens Gang, indtil den Dag * 670 i Dag, og han var ei blot optugtet udi Bispens Gaard, men blev og af ham Kong Frederik anbefalet, der Kongen var engang til Giæst hos Bispen. Nu maatte man vel spørge, hvad Ære Borgerstanden haver af sin Idræt, og den maa synes liden, aldenstund at de mest navnkundige Bedrifter til Søes og Lands virkedes endda ved Adelsmænd, og ei engang en liflig Krønike om sin Tid og sine Konger har den kunnet sammensætte, og Modersmaalet lod den blive til Foragt, og holdt det for sin Ære at ombytte eller og forvanske det med fremmed Gods, ja den forloredet det ypperste Klenodie, som Folk kan eie: Christendom. Vist skal da Borgeren ei brøste sig mod Adelsmanden, ei heller bramme af sin Færd, men derfor maa det ei forgjættes, at den ei havde ringe Deel i de første Lutherdages Hæder, ja fødte den i Herrens Frygt, og at dens synlige Regieringstid indfaldt i Dage, som vare onde overalt, og dog ingensteds saa lidet, som i Tvillingriget; derhos maa det og betænkes, at senere kundgør sig hos Borgeren den høie Kiærlighed til Fædrenes Bedrifter og Følelsen af Eenhed med det Hele, end hos Adelsmanden, hvis Stamtræ bar Bedrifterne som sine Blomster, som i det ganske Land saae sin og sine Ahners Odel; først, naar engang paa ny Kraft og Kiærlighed gienfødtes udi Hjerterne formedelst Troen, da vil det vel, ei i mange, men i blanke Dage, aabenbares, hvad den danske Borger er, og mægter at frembringe, thi nu har ogsaa han sit arvede Navn og sin Stamtavle, et sikkert Kiendetegn paa den levendegjorde Bevidsthed af den Følelse, der knytter det Forbigangne og det Tilkommende til det Nærværende; og den christnede Borger vil paa sit Stamtræ lede mest efter aandelige Frugter, Guds frygt og boglig Konst, uden derfor at være enten raadvild eller feig.